

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Jókai-utca 8. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénzek s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések Karai Sándor tanárhoz (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

A cél felé.

(Folytatás.)

III.

„Aztán mivégre az egész teremtés?
Dicsőségedre irtál költeményt,
Beléhelyezted egy rossz gépezetbe
És meg nem unod véges-végtelen
Hogy az a nóta mindig úgy megyen.*

A guny, a satira marólugjával vegyített igazságot hirdeti ezekben a sorokban a Madách Luciferje.

Az itt kifejezett tartalom az egész teremtlettségre, a makrokosmosra vonatkozik ugyan, melynek élete — szintén Lucifer szerint —

„Játék, melyen csak gyermeksziv hevülhet.
Hol sárba gyurt kis szikra mimeli
Urát, de torz alak csak képe nem;
Végzet, szabadság egymást üldözi,
S hiányzik az összhangzó értelem“

de mert a mi kis világunk en miniature nem egyéb, mint a makrokosmos: még a Lucifer gunyos célzatában is bátran vonatkoztathatjuk magunkra.

Igenis: az Ur a maga dicsőségére irt költeményt azzal is, hogy a mi kis világunkat megteremtette. A gépezet, melybe Lucifer szerént behelyezte ezt a dythirambot, hát hiszen lehet a skeptikus Lucifernek szemében rossz; de hogy céltalan s így esztelen alkotás volna: no már azt még az ó-testamentom sötét szemüvegü bölcsének az állítására sem hinnők el, a ki tudvalevőleg „vanitatum vanitas“-nak minősít mindent, mely vagyon és történik a nap alatt.

Az a nóta sem épp olyan unalmas, mint a hogy Lucifer s a vele egy gyékényen áruuló lovagok állítják, az a nóta tudniillik, mely az állítólagos rossz gépezetbe helyezett dythiramb zenéje gyanánt véges-végtelen hangzik s időtlen-időtől — időtlen-időkig — csengeni-bongani

fog a mi kis világunkban. Az emberiség művelődéstörténelme ugyanám változatos akkordokat hallat a „magister vitae“ tanúsága szerint.

Persze, ha az emberiség életfolyamatát viszatüköröző képre a pessimista bölcsészek methodusa szerint alkalmazzuk a spectral analysis: akkor megint csak nem fogunk látni jóformán egyebet sem, borus árnyalatoknál, sötét, megdöböntő vonásoknál. Dehát — Uram Isten! — miért akarnánk mindenképpen csak éjfél látni, holott derüsen ragyogó délszinben is gyönyörködtethetjük szemeinket?!

A paradicsom kapujának bezáródása korántsem jelentette a mi kis világunkra nézve a lét céltalanságát. Ellenkezőleg, amaz isteni örök akarat megvalósítása felé indította utnak a „homo sapiens“, a mely szerint, az örök központi erőtlől, az anyag essenciájában rejlő, s önként divergálásra hajló természetnél fogva magára vett teher alatt izzadva, verejtékezve folytatott pályán, hova-tovább mindig jobban tisztulva és nemesbülve, annak tudatára kellend vala emelkednie, hogy csak az az élet, a mely a „primum agens“ akarata szerint képződik, fejlődik, és Ő benne olvad föl.

Hogy a régibb kőkorszak *trogloditái*, a csi-szolt kőkorszak *cölöpépítői*, a bronzkorszak *nyershus evői*, az állatias kegyetlenkedések, vérfagylaló atrocitások között élték le napjaikat, sőt hogy a vaskorszak nemzedékeinek nagy része sem tudott kivetközni a brutalitások hajszo-lásából, többet mondok, hogy még a gőz és villany korszakában is annyi, de annyi bestiálitás követtek el a mi kis világunkban: mindez nem téríthet el bennünket annak a positivumnak a propagálásától, hogy mikrokosmosunk részeiben, úgy mint egészében az eléje tűzött egyetlen végcél felé halad. Nem úgy korántsem, a hogy *Lucifer* mondja, mintha mindnyájában, vagyis tehát egész kis világunkban a „végzet,

szabadság egymást üldöznék s hiányzanék az összhangzó értelem." Nem! A centripetal törvényének spharájában halad mind, halad egész kis világunk. E szerint *végzet és szabadság*, noha contrapunctumok, mégsem *contrapunctumosan* érvényesülnek itt, hanem *coefficienter*, egy célra szolgálóan; annál fogva mikrokosmosunk életfolyamából csakis a Luciferok tagadhatják ki az összhangzó értelmet, holott a legfejlettebb zenei magaslaton álló főnemes symphoniát éppen a contrapunctumos alapon instrumentált művek hozzák létre.

A cardo rei az: vajjon az alkotó fő-fő intentiója megsemmisül-e vagy nem? . . . elhomályosul-e valaha úgy, hogy többé nyoma sem látszik, mint a föld pereméről alábukott napnak; vagy fényes sávként húzódik végig, még a különben kétségbeejtően sötétnek látszó korszakok firmamentumán is? . . .

Vajjon a teljes tétlenség és terméketlenség homoksivataga teríti-e a mikrokosmos vándor utját, vagy a munkás élet nyomait jelző oázisok, a haladás irányát mutató produktualis termékek találhatók itt-ott? Szóval: tud-e mikrokosmosunkban folyton-folyvást érvényesülni a centripetal erő vagy nem? Mert ha igen: ez azt mutatja, hogy a fő alkotó, a „primum agens“ intentiója igenis existál, megvan, nem homályosult el, sőt fénylik, világol, és szakadatlanul inspirálja a „homo sapiens“, ösztönzi, tüzei a munkás tevékenységre, a haladásra, szent és üdvös tradíciók hű ápolására, fejlesztésére, áldásos tettek véghezvitelére, nemes ízű gyümölcsök produkálására. Már pedig, hogy eleddig mindig tudott még érvényesülni a „primum agens“ intentiója, és bizonyos, hogy tudni is fog, míg ki nem lesz mondva idők-idejében az a nagy epilógos, a mely egyszer már, más vonatkozásban ugyan, de éppen a testet öltözött „primum agens“ ajakiról hangzott volt: „Elvégeztetett!“ arra nézve nem csak a „primum agens“ örök lényege teljes biztosíték, de bizonyíték a mikrokosmos eddig lezajlott életfolyama is.

És én e ponton készséggel elfogadom azt, hogy annak érvényesítésére a mi kis világunkat éppen a *létért való küzdelem* vágya fogja sarkalni mindig. Elfogadom ezt; de nem a Darwin-féle materialis értelemben, hanem abban az ethikai, tehát magasabb értelemben, hogy: a „primum agens“ akaratának kifolyása gyanánt más egyébként cselekedni, mint küzdeni a létért nem is képes, nem is tud, nem is akarhat s e küzdelemben, hogy sikere legyen, — bármint erősködjék is az anyagának természetében rejlő centripetalis erő, főként és utóvégre is, a szintén a „primum agens“-től ka-

pott szikra delejes vonzalma folytán, a centripetal erőnek engedi át magát.

Más szavakkal: a mikrokosmos létért való küzdelemben, mindig lesznek nyomai, sötét, elszomorító, fájdalmas nyomai a centripetalis erő érvényesülésének; mint a hogy a makrokosmosban folyvást akadnak az extravagans utra tapodás miatt, nekünk úgy tetsző, szomorú végre jutott, defungált világtetek; de ezen sötét nyomok fölött diadalmasan nyomul előre a centripetalis erő, mint a hogy a naprendszerünk központi teste diadalmas fényvel vonul keresztül a Kárhágók romjai s az eltemetett Pompéj és Aquincumok fölött.

Az a centripetalis erő pedig nem másban, mint az örök létü „primum agens“ szellemi önkinyilatkoztatásában vulgáris nyelven: a vallásban, és ennek corolláriumában a tisztán kristallizálódott erkölcsiségben hinti szét új és új küzdelemre, tenyészetre és gyümölcsözésre sarkalló fényét, tüzeit, melegét.

IV.

Ha vannak is, a kik a nappalt éjszakává, az éjszakát nappallá teszik: ebből nem következik az, hogy a tenyészet, a virulat, a fejlődés örökre legitímált fötenyezőjéül mi holmi surrogatumokat ismerjünk el.

A villany lövelhet szét világosságot a leg-sötétebb barlangokban is; de tenyészetet, virulatot, fejlődést sohasem fog szülni. Hogy is születhetne! Hiszen valóképpen ez a természeti, zablára fogott felséges jelenség maga sem egyéb, mint a naprendszerünk központi erejének egyik expositurája.

Bármint akarják is oly sokan helyettesíteni a vallást a tudománnyal s művészettel, a törekvésük mindig meddő marad. Tudomány és művészet káprázatos fényt produkálhatnak; de egyetemesen kiáradó tenyészetet szülő meleget soha.

Shakespearról jegyezte föl Ebrard, hogy: „1616. márc. 25-én, közelgető halálára gondolva, megírta végrendeletét, s e végrendeletet eme szavakkal kezdé a nagy ember: „Legelőször is lelkemet ajánlom az én Teremtőnek kezeibe, remélvén és szilárdul hívén, hogy az én Megváltómnak, a Jézus Krisztusnak érdeméért az én lelkem is részese leend az örök életnek.* Nehány nap mulva, tudniillik 1616. ápr. 23-án, a mely nap éppen születési napja is volt, ki leheltte lelkét a nagy költő, a fenomenális britt férfiú.

Ha tárcaszerűleg foglalkoznám tárgyammal, diszes, nagy csokrot kötözhetnék egybe az em-

* Ebrard Dr. Aug. Des Verhältnist Shakespears zum Christentum. Erlangen Deichert. 1870. 8-ad rétet 31 lap.

beriség kiemelkedő, ragyogó talentumu nagy férfainak, ész és jellemóriásainak ama nyilatkozataiból, a melyekbe vallásos, hívő lelkők inspirációját alkalomadtán lehellették. De mert csak eszméket akarok nagyjából fölszínre hozni s gondolatokat ébreszteni, tárgyamra vonatkozólag még csak egy világszerte elösmert, hogy úgy szóljak: divatos nagy alaknak, a francia espritte egyik kiváló képviselőjének, *Hugó Viktornak* ajakán kelt, igen-igen érdekes s előttem nagy értékű nyilatkozatát idézem.

Hugó Viktor ugyanis egy alkalommal, a szalonjában összegyűlni szokott fényes vendégsereg előtt a következőket proklamálta:

„Mi más meghalni, mint beleköltözni az örökéletbe? Csupán a világok millióit kell tanuul hívnom, melyek bámulatba ejtenek sugárzó symphoniájukkal s e világmilliókon túl vajjon mi fekszik? A végtelenség és ismét a végtelenség! Ha Isten nevét ejtem ki, önök nehányának, kik nem hisznek Istenben: mosolyt csalog ajakára. Mért nem hisznek önök Istenben? Mivel a természet ős erejében hisznek! Azonban mi a természet? Isten nélkül parányi homokszem. Anynyit jelent ez, mint a dolgokat csekély oldalról tekinteni, mivel a nagy vakít. Én azonban a nagy oldal mellett vagyok. Mi a föld? Böleső és sir. Valamint azonban ős története van a bölcsőnek, úgy van kisugárzása a fénynek: csukott ajtó a földre nézve, nyitott kapu a világok felé. Igen uraim! Bármiképp legyenek arról meggyőződve, hogy holnap, vagy tíz év múlva eltemetnek, érzem azt az egyet, hogy nem tartanak meg ide lent. Az önök hat láb földje nem terít fölém éjszakát; az önök földi férgei csak mulandó részemet emészthetik meg; a mi azonban a fejemben él, a szem és a fül, a homlok és a száj: azt semmi földi hatalom nem semmisítheti meg. Nem sokára elválok önöktől. Higyjenek annak az embernek, kinek koponyája sok mindennel jött érintkezésbe. A tudomány még számos fölfedezést teend a földön; azonban mindannyiszor téved, ha nem áll egy fényes ideál szolgálatában.“

Ime két óriási lélek megnyilatkozása a legfenségesebb örök théma felől. A két megnyilatkozás maga az evangéliom en miniature.

Sejtheti mindenki: miért idéztem e két gí-gászi szellem megnyilatkozását? Nem egyébért, mint azért, hogy rámutassak arra a véghetetlen nagy becsre és értékre, a melylyel nemünk legkiválóbbjai mérlegelik a vallás jelentőségét.

Szándékosan kerültem pedig azoknak a bizonyosságtételét, a kik a vallástudományt ex professo, vagy ex cathedra foglalkozva, untalan hirdették és hirdetik a vallásnak, mint a mi kis

világunknak rezerváló, fentartó, fejlesztő, üdvözítő erejét.

Bármely alacsony fokon állott, vagy áll maiglan az emberiségnek egyes része: a vallás ott lobog előtte, mint vezérlő fényes oszlop. Ha a cultura különböző fokai tömör válaszfalakkal tartják is egymástól távol glóbusunk különböző faju népeit: lehetetlen föl nem ismerni közöttük az összekötő kapcsolatot a vallásos élet nyilvánulásában. Ezért mondja nagy Kölcseynek: „Higyjétek el, hogy a memphisi papokon és brahmanokon kezdve a zsidó nép igazgató főpapjáig, a római püspökig, a lámákig s a parányi tongatakunok félmeztelen lekipásztoráig csak egyetlen egy szakadatlan lánc nyulik az emberiség történetén keresztül.“

Gondolatnak is kápráztatóan fényes; hátha még világtörténelmi magasztos valóság gyanánt látjuk magunk előtt, hogy: ime a „sárból és napsugárból gyurt“ (Madách) ember az iratlan időktől kezdve mindmáig egy egyetemesen elismert hatalomnak, homályosabban vagy világosabban tudott és elismert vezérlete alatt él, küzd, harcol, munkál, fejlődik! Ha ottan-ottan elfordulni látszik is tőle, mégis csak vissza-vissza tér hozzá, uralma alá adja magát és szolgálja akaratát, követi parancsait.

Mire mutat ez egyébre, mint arra, hogy a mi kis világunk sem képes ellentállani amaz örök központi erőnek, mely maga körül forgatja a mindenség összes gyűrűzeteit. És arra, a mit szintén Kölcsey, oly gyönyörűen rajzol, hogy: „A vallások a magok alkotó részeikben nem emberi találmányok. Egy oly vászon ez (t. i. a vallás) melyre az emberi kéz időről-időre sok különböző színeket mázol fel; de a vászon ezer évek után is s ezer különböző színek alatt is mindig ugyanaz marad s a figyelmes nézőnek tekintete elől soha sem tűnik el. . . . A vallás az az isteni folyam, mely az egész pallérozatlan emberi nemzeten keresztül habzik; az a talizmán, mely sok népeknél és sok esetekben minden tudomány s polgári alkotmány és törvény helyett szolgált; az a talpkő, melyhez minden törvényhozó és statusalkotó a maga principiumait úgy forrasztotta, hogy csak általa és rajta találjanak maradást; az a nemzedék, mely a természeti jusnak gyöngeségét legelőszőr oltalomba vette s melyből a nemzeteknek jussai a magok kicsinységében, legelőbb kiszállani merészelték; az az erő, mely az erőszaknak és bűnnek legfogatosabban vehetett határt, midőn túl az emberi törvény és fenyték határain, a jövőben mutatott reményt és félelmet.“

S ha a vallás — egy Kölcsey szerint is —

ily szabályozó s fékező erő tudott lenni minden idők-idejében, mindannak dacára, hogy annak intenzitása korántsem volt oly nagy, mint a minő volt extenzitása: fölállított tételünket, a mely szerint a vallás nem egyéb a mi kis világunkra nézve, mint a mi a centripetál erő az universumban, minden kérdésen felül álló positivum gyanánt kell fogadnunk, nem csak, hanem hirdetnünk is mindenkoron.

Hátha még arra a nagy különbségre gondolunk, a melyet az az intenzitás szül, a melylyel a vallási fejlődés csucspontján álló krisztusi vallás hat és munkálkodik a lelkek világában mindenütt, a hol annak teljesen átadják magokat, még szilárdabban hisszük és állítjuk, hogy a mikrokosmos elé tüzött örök vég-cél munkálása nemcsak hogy nem stagnál, de folyton-folyvást közeledik a teljesülés felé.

Vannak ugyan, a kik nem csak általában a vallást, de respektive éppen a keresztyén vallást is kicsinylik, sőt többet tesznek: hibáztatják s valónak vélik azt a föltevést, hogy többet ártott, mint használt nemünknek. Azok ezek, a kik azt tartják, hogy a római és görög aesthetikai műveltség s derült (!) világnézet s ezzel együtt a lenge fátylu érzélgős humanismus kultiválása egymagában szintugy képes volt volna elérni és felmutatni azt az eredményt, a mit mi kifejezetten egyedül a krisztianismusként a discsőségére jegyzünk. Hivatkoznak ellenünkben, nagy garral mutatnak ezek a lezajlott véres vallásháborukra s arra a disparitásra, mely a keresztyének között is fönn áll maiglan is.

(Vége köv.)

F. Varga Lajos.

A lelkészi minősítésről.

Szönyegen, napirenden van, fent és alant, a bekövetkező zsinat mondhatni tizenkettedik órájában a lelkészi minősítés kérdése, beszélünk erről, úgy mi magunk egyszerű lelkészi értekezleteinken, mint széles és magas látókörű oszlopembereink a conventen; nagyon megérdemli azért a tárgy nem csak fontos, messze kiható s hivatali állásunkhoz gyökerező kérdése, de protestáns egyházunk tudományos alapon nyugvó jövőjének érdeke is, hogy ezt kellő világításba helyezzük.

Köztudat, megdönthetetlen axioma, hogy az iskola az ifjunak, mint leendő embernek, így nekünk ref. lelkészeknek tudományos képzettségünkre az első alap, a kiinduló pont, mondhatni ez az alfa, mert bizonynyal ez adja meg az élet nagy iskolájára a biztos irányt, a helyes utat, kellő jártasságot minden téren; ha az alap rossz vagy gyenge, bajos arra időmultával építeni arannyal vagy drágakövel, legtöbb esetben az élet azt mutatja, hogy a mi ráépült vagy nehezedett, csak széna vagy pozdorja; tudományosan képzett lelkészeket, kik a hitfegyverét kiesavarhatatlanul tartják kezökben, mint a multban, úgy ezután is, első ízben

csak az iskola s közelebről a theologiai seminárium adhat az életnek, a református egyháznak.

A mult század első feléig még ha a sors a ref. lelkészt egy községben összehozta a kath. plébánossal, társalogtak, kedélyesen elbeszélgettek a görög és római auctorokról, azoknak örökbecsü műveiről, ma e helyett politizálunk, hittani dolgokról vitatkozunk, vagy tán éppen veszekeszünk, jöllehet a korszellem, a változott viszonyok mások, a régi dolgok helyébe, újabb elvi nézetek léptek a küzdterre, de azért ez, valljuk meg, nálunk a tudomány hanyatlásának minősíthető.

Szabály alól kivétel mindig volt és lesz is, de meg egy fa sohase erdő, azért azoknak az egyes példák felhozatala a lelkészi minősítésnél, valóban nem egyéb, mint uttvesztés vagy célon tul löni akará. Kossuth Lajos életrajzából olvassuk, hogy sárospatafi jogász korában a híres Kövy jogtanár ekképpen intette: domine Kossuth, ha meg nem javul, ön nagy országháborító lesz. Magas szárnyalású költőnk Petőfi egyik költeményében azt írja magáról: a poézisből is „secundába ponált a sok számár professorom“; ezekhez hasonló analog példák még nem lehet mereven azt állítani vagy következtetni, hogy egyedül az élet nagy iskolája neveli és teszi az embert. A lelkészi minősítésnél tehát az egyetemes, általános szabálynál, és ne a kivételeknél állapodjunk meg, az iskolai tanulmány és siker is jogosan kell, hogy mérvadóul tekintessék itt mindenkor.

Nagyon osztjuk azért Eröss Lajos theologiai tanár s egyházkerületi tanácsbíró urnak, a kerületi gyűlésen elhangzott azon valóban positiv alapon nyugvó nyilatkozatát, hogy a minősítésnél, az iskolai végzett tanulmányt méltatni kell, sőt szükséges; ha ezt ridegen ignoráljuk, vagy mellőzzük, hová jut a theologiai ifjuság, hová indul a jövő lelkészi generatio? Tudjuk, hogy a szakpályán levő ifjaknak nagyobb percentje iskolai tanfolyamát már kenyérkeresetmódnak tekintti, de meg legtöbbje e tudatban mielőbb lerázni akarná magáról az alma mater porát, minden komolyabb és nehezebb törekvés nélkül akarja keresztül uszni az előszabott cursust; már most ha az ifju biztos tudatában van annak, hogy a képzettség és jutalom közt semmi mérlegelés nem létezik, hogy a kitünő vagy jeles bizonyítvány az életben egyértékű lesz az elégséggel, valljuk meg, lanyhábban forgatja az ifju azt a studiumot, a tanár jóra intő buzdítását fél se veszi, vagy tán még ki is mosolyogja.

Egy theologiai tanár, szárnyra bocsátandó tanítványai előtt már az életről is sokszor beszél, megadja arra a helyes bevezetést, s már most ha az iskolai tanulmánynak, az étellel, a leendő állásban semmi magasabb jutalmaztatással vagy előnnyel nincs összeköttetése, nemde nevetséges volna, ha egy órán így nyilatkozna tanítványai előtt: ön Jeles Péter még haranglábi pap lehet, kegyednek Végső Mátyás felviheti Isten dolgát, hogy valamelyik alföldi nagy ecclesiába bejuthat, adhat-e a kitünő ifjunak ezzel kedvet a tanuláshoz? míg a másikat a könnyelműség forgó szele elkaphatja. Kitartó, erős iskolai, főleg theologiai képzettség azért elengedhetlen kelléke a leendő lelkésznek, akkor isteni és erkölesi törvények szerint a szorgalmat vagy munkát anyagilag is jutalmazni szükséges, és mivel mással nem lehet, a minősítésnél elengedhetetlen az.

A római cath. atyafiaknál főleg a piaristák kezében, valljuk meg nagyon erős kezekben van letéve a lelkészképzés; azokban a theologiai semináriumokban nem csak nagy szorgalommal s ügyszeretettel tanítanak,

de az ifjaktól, mint leendő papoktól, a legnagyobb szigorral megvárnak és követelnek mindent, hogy teljesen otthonosak legyenek szaktudományuk minden ágában; ha mi a minősítés mellőzésével a theologiai tanfolyamon már ösztönt arra nem adunk s azt nem értékeljük; akkor a mi ref. lelkeszi karunknak egy nagy hányada, soha sem állhatja ki az életben ellenfeleinkkel a harcot, sem a dogma, sem más ide s az életbe vágó tudományokban, vagy is megtörpülve és szégyenkezve hátrálnunk kell; oly formán járnánk mint a mult század elején az a tizenhatéves káplán, ki a második vagy papi vizsgán a dogmatikából, mert még akkor e studium oda is felvált véve, néhai Somossy sáros-pataki dogmatanárnak, a mikor kérdezte tőle, hogy ezt a dogmát hogy értelmezik s fogják fel a katolikusok, azt felelte „ez már nagytiszteletű tanár ur az ő dolguk.“

Megbotolhatnak s eleshetnek az életben a jeles vagy kitünő képzettségű ifjak is, mint ezt számtalan szomorú példa igazolja, de azért, valamint a jól megművelt föld, bővebb aratásra nyújt reményt, ad kilátást, ugy az iskolából alapos tanulmánnyal, lelkiismeretes kintartással, teljes önérettel kilépő ifju képessége, mégis nagyobb biztosíték arra, hogy pozícióját betölti, mint a ki ugy, a hogy átuszta, nagy ügyvel-bajjal az iskolai életet; de meg a remény az ifjukoré, szárnyát szegni tudományos képzettsége mellett is az élethez kötött reménynek így, valóban eleve lehangoló tudat lenne.

A szabadválasztás elve és gyakorlata, nálunk nem úgy mint más pályán az előléptetést kizárja s lehetetlenné is teszi, mert legtöbbször ez csak idea, névleges valami, mert nem a nép, de vezetői, a kiktől vagy fél, vagy kegyét és anyagi érdekét lesve várja, rendezik; a minősítésnél tehát az iskolai tanulmányt egészben mellőzni, nem csak nagy tévedés, de igazságtalan eljárás is lenne, már pedig, fiat justitia, aut perat mundus.

Mándi Bertalan.

Állítsunk „délvidéki püspökség“-et!

A felső-szabolcsi egyházmegye kitünő esperese indítványt tett, hogy egyházmegyéje két részre osztsék; a békésbányai egyházmegyében most foglalkoztatja az agyakat ama gondolat, hogy két, vagy esetleg három részre szakítsák az egyházmegye.

E mozgalmak létjogosultsága mellett és ellen egyiránt lehetséges érveket hozni fel.

Nekem azonban nem céloim most sem egyik, sem másik felfogás mellett kardoskodni, hanem e helyett azt hangoztatom, mit már korábban is felszínre hozott volt az idő s minék mielőbbi megvalósulását anyaszentegyházunk jól felfogott érdeke hozza magával, hogy állítsunk „délvidéki püspökség“-et.

Azonban ezúttal csak az eszme életre keltése lebegvén szemem előtt, tüzetesen nem foglalkozom a részletekkel s elégnek tartom röviden annyit jegyezni meg, hogy a békésbányai ev. ref. egyházmegye mind területi nagysága, mind lélekszáma tekintetéből egy magában is teljesen elég lenne arra, hogy belőle püspökség szerveztessék s ennek megvalósulása nem csak időszerűvé, de szükségessé is tenné, hogy a már szönyegen levő felosztás függő kérdése megoldassék.

De meg azon aggodalom is elesnék, hogy a békésbányai egyházmegye részekre osztása esetén mi történik az egyházmegye gyám- és nyugdíjintézetével?

Továbbra is ugy marad-e az, vagy pedig a részek arányában megosztatik-e? Mert ha a mai békésbányai ref. egyházmegye jövőben „délvidéki püspökség“-gé alakul át, akkor ez intézet egyházkerületi gyám- és nyugdíjintézeté alakul át s rövidesen megoldást nyer a ma függő és nehéz kérdés.

De lenne még egy másik módja is a „délvidéki püspökség“ felállításának.

Ugyanis a békésbányai egyházmegyékhez csatlakozhatnék esetleg a nagyszalontai és a bihari egyházmegye s így e háromból alakulna meg a jelzett püspökség.

Az egyházkerületi gyám- és nyugdíjintézet létét ez esetben sem érné semmi veszély, mert az imént említett két egyházmegye gyámintézete is könnyen egybeolvasztható lenne a békésbányával, hogy a három egyházmegye püspökséggé alakultával szerveztessék a kerületi gyám- és nyugdíjintézet.

Ha e rövidesen papirra vetett eszmém visszhangot keltene az érdekelteknél, akkor esetleg a részletekbe is bővebben bele bocsátkoznám.

Egyelőre csak azon beható aggodalomnak eloszlatására térek reá, hogy a tiszántúli ref. egyházkerületre nézve semminemű veszélyt nem hozna az, ha a délvidéki püspökség eszméje már a közel jövőben testet öltene, mert az: akár magában a békésbányai, akár ehez még a nagyszalontai és bihari egyházmegyék kiszakíttatása után is ugy terjedelem, mint lélekszámra még mindig nagy és tekintélyes, életerős egyházkerületnek maradna, lenne.

Azon reményben teszem le most tollamat, hogy felszólalásom nem leendő „kiáltó szó a pusztában“ s rövid időn módomban és alkalmam lesz arra, hogy e kérdéshez ismételtelen s bővebben is hozzá szóljak.

Legyen ugy!

Névtelen.

TANÜGY.

A tanítói korpótlékok.

Bár egy kissé késve is, de most sem lesz helyén kívül, ha jelezzük hogy a tanítói első, illetve 2-ik korpótlék ügyében a törvényhatóságokhoz a következő leirat érkezett a vallás és közoktatásügyi ministeriumból:

Az 1893. évi XXVI. t.-c. alapján segélyezett községi és felekezeti iskolák tanítóinak második korpótlékát illetőleg az 1903. évi március 30-án 22291. sz. a. kelt körrendeletemből kifolyólag szerkesztett és egyes vármegyei közigazgatási bizottságok által már felterjesztett kimutatásokból tapasztaltam, hogy azok a fent idézett t.-c. végrehajtása tárgyában az 1894. évi március 2-án 10,000 sz. a. kelt rendelettel kiadott utasítás 24. §-ának 3-ik bekezdésében előirt feltételeknek nem felelnek meg, mert azokból nem tűnik ki az, hogy a közigazgatási bizottságok felhívták-e az illető iskolaszékeket és felekezeti iskolai hatóságokat a tanítók második korpótlékának biztosítása iránt és hogy az egyes iskolafenntartók mily mértékben képesek ezen korpótlékok viselésére.

Szükségesnek tartom ennél fogva pótlólag figyelmeztetni a közig. bizottságot, hogy a jelzett iskolai tanítók második ötödéves pótlékának biztosítása iránt az említett utasítás 24. §-nak 3-ik bekezdése értelmében az illető iskolaszékeket illetve felekezeti iskolai

hatóságokat szabályszerűen és sürgősen hívja fel és utasítsa őket, hogy a mennyiben az iskolafenntartók a tanítók második korpótlékát sem egészben, sem pedig részben fedezni nem volnának képesek, megfelelő államsegélyért a közigazgatási bizottság útján hozzám folyamodjanak. Az iskolafenntartó szegénysége természetesen helyhatóságilag igazolandó.

Azon tanítókat érintőleg, kik már az első évődös pótlék fejében államsegélyt nyertek, ha annak kiutalványozása óta állandóan ugyanazon iskolánál működnek, a 2 ik korpótlék, címén államsegélyért benyújtott kérvény ide fel nem terjesztendő, hanem csupán a mellékelt kimutatásban tüntetendők fel a szükséges adatok, ezen kimutatások pedig legkésőbb f. évi július hó végéig mutatandók be nálam.

A többi kérvény külön-külön jelentés kíséretében terjesztendő fel.

Budapesten, 1903. évi június hó 9-én.

A miniszter meghagyásából:

Molnár,

miniszteri tanácsos,
eln. titkár.

* * *

Hajdúvármegye közigazgatási bizottsága e leiratban foglaltak foganatosítása céljából a következő határozatot hozta:

Az 1893. évi XXVI. t. ckket életbe léptető 10.000/1894. számú vallás és közoktatásügyi miniszteri utasítás 24. §. 3-ik bekezdése értelmében felhivatnak a községi és felekezeti iskolafenntartó hatóságok, hogy a folyó október hó 1-én esedékessé váló 2-ik korpótlékot, az arra jogosult tanítók részére biztosítsák.

A mennyiben az iskolafenntartók a tanító 2-ik korpótlékát sem egészben, sem részben fedezni nem volnának képesek, felhivatnak, hogy a megfelelő államsegély iránti folyamodványukat a vallás és közoktatásügyi minisztériumhoz címezve és az említett utasítás 17. §-ában felsorolt okmányokkal felszerelve, hozzánk **július hó közepéig** mulhatlanul terjesszék be. Az iskolafenntartó szegénysége helyhatóságilag igazolandó.

Azon tanítók nevei, kiknek 2-ik korpótléka esedékessé válik ugyan október hóban, de más iskolánál működtek akkor, mikor az első korpótlékot elnyerték, ide külön bejelentendők, hogy hol és mikor nyerték az első korpótlékot és jelzendő azon miniszteri szám, a melylyel az engedélyezés és utalványozás történt.

A mennyiben az iskolafenntartók július közepéig nem kérnek a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól államsegélyt a korpótlék fedezhetésére, akkor a korpótlék teljes összege az iskolafenntartó által biztosítottnak tekintetik, s az érdekelt fél panaszára, az utasítás 16. §-a értelmében az iskolafenntartótól végrehajtás útján behajtatik.

IRODALOM.

Nem értem! E b. lap 25-iki számában egy előfizetési felhívást olvastam „Templomi könyörgések, ünnep és vasárnap délutáni alkalmakra, midőn egyházi tanítás nem tartatik” című munkára.

Figyelemmel kísértem s nagyon örülök, ha irodalmi rovatunk gazdag, sokoldalú; ha a hivatott tehetségek közkinccsésé teszik eszméiket, mint arra nt. Gulyás Lajos kartárs ur igen megszívlelendő okos cikkében (ugyanazon számban is) meleg szívvvel, soraiból erősen kiérző atyai szeretettel buzdítja az arra hivatottakat.

Jobb szerettem volna azonban, ha ez az előfizetési felhívás elmarad. A kiadó indokolni akarja a szükségletet, a min e munkájával segíteni óhajt.

De éppen ezt az indokolást nem értem.

Azt mondja: akkorra szolgálnának ezek az imák, mikor **hallgatóság hiánya folytán** nem hirdethetjük az igét, nem tarthatunk káté- vagy bibliamagyarázatot.

De hát kérdem, ha **hiányszik a hallgatóság**, akkor hogy tartunk könyörgést? A négy falnak? Ha pedig akár milyen kevés hallgatóság is van, tarthatván könyörgést, épp úgy tarthatunk káté-, vagy bibliamagyarázatot, és kell is tartanunk vasárnap délutánonként.

Ez az indokolás érthetetlen — nem jó.

De sikertelen érvelés az is, hogy sokszor tanítóknak vagyunk kénytelenek átadni a vasárnap délutánt s azoktól nem igen követelhetünk mást, minthogy a gyülekezetben előimádkozók legyenek. Ugyan kérem, miért nem? Hát azok nem tudnának egy beszédet elmondani, vagy mint egy ismerősöm tette, felolvasni? Tessek elhinni, jobb néven veszi a gyülekezet a bennünket helyettesítő tanítótól is, ha akármilyen rövid beszédet mond, és nem egy rövid imádságot.

S* maga a tanító ur is szívesebben végzi ezt, nehogy szemébe mondják — pedig hamar megteszik —: hát még egy kis beszédet se tud megtanulni tanító uram?

Kiadó azt mondja, hogy ezek az imák halaszthatatlan, hirtelen jött elutazáskor szükségesek, tehát rendkívüli esetekben.

Az ilyen esetekre azonban bölcsen intézkedett érvényben levő zsinati törvényünk, mondván: „**rendkívüli** esetekben azonban oly **tanítók** is felbocsáthatók az egyházi szószékbe, a kik a theologiai tudományokat rendszeresen nem hallgatták; az ilyenek azonban a lelkész által kiválasztott és jóváhagyott **egyházi beszédet** — tehát korántsem könyörgést — tartoznak előadni.“ (116. §.)

Ez törvény, melyet megtartani kötelesség.

Nem beszédet helyettesítő könyörgések kellene, melyeknél könnyen megerzi a nép, hogy a dolog könnyebb végét választottuk. Ennek észrevevése pedig semmi egyébre nem jó, minthogy azt a kevés templomba járót is elkedvetlenítse.

Kellenének jó népies hangon irt kátémagyarázatok. Nagy nyereség az Oesterzee kátémagyarázata, a mely mellett azonban, én úgy vélekedem, nagyon elkelne még egy népies hangon, rövidebb beszédekben irt kátémagyarázat. E nézetemnek már adtam egyszer kifejezést, most csak azért ismétlem, mert erősen meg vagyok győződve, hogy egy jó munka sok szolgálatot tenne a protestáns hitélet ébresztgetésére is.

Ha pedig ilyenekkel nem rendelkezünk, adjunk helyettesítőink kezébe azt, a mit a zsinati törvény rendel. Berettyóújfalú, 1903. jul.

Zih Sándor
ev. ref. lelkész.

Lencz Géza theologiai licentiátus, tiszta roffi ev. ref. lelkész három füzetet küldött be hozzánk:

1. *Sabatier mint református és dogmatikus.*

Magántanári próbaelőadás. Különlenyomat a „Prot. Szemlé“-ből. Kapható szerzőnél és Budapesten Kókai Lajos könyvkereskedésében. Ára 24 fillér.

E munkájában szerző Sabatier Ágost, a mult évben elhalt nagy francia theologus életét, hittani rendszerét, történeti felfogását ismerteti igazán mélyreható, komoly alaposággal s rendkívül rokonszenves modorban. Alig-alig olvastunk a közelebbi időkben magyar theologiai tudományos művet, mely nehéz és nagy tárgyát ilyen mesterileg tudta volna kezelni.

2. *A szabadság napján.* Egyházi beszéd március 15-re. Alapige 5. Móz. 16, 1. és

3. *Krisztus feltámadása.* Husvétii egyházi beszéd. Alapige Máté 28, 1—10. Ára e két beszédnek 10—10 fillér.

Március 15-iki beszédében e napról, mint az Isten iránti hálaadás tárgyáról emlékezik meg, s igen szépen és helyesen fejtegeti, hogy mire emlékeztet ez az ünnep bennünket, s hogyan kell azt Istennek szentelnünk? A husvétii beszédben pedig, evangéliumi mélységes alapon bibliamagyarázatilag vagy, mert felosztást is ad, inkább homiliaszerűleg fejtegeti a fölvetett szöveget.

Ifjui lelkészgenerációnk ezen egyik igen értékes tagja, felsorolt műveivel újabb bizonyosságot szolgáltatott szép képzettségéről, bő olvasottságáról.

1.

Adatok a paptamási-i ev. ref. egyház történetéhez.

(Folytatás és vége.)

5. Ifj. Nagy István; 1834. júliustól 1836. április 15-ig a h. predicator.

6. Dobrai Abrahám; 1836. áprilistól volt a predicator, ki 1848. febr. 17-én itt elhalálozván, sirköve ma is látható az ő temető északnyugati sarkában.

7. Nagy Dániel; 1848. májustól a lelkész, ki alatt 1850-ben kezdődött meg a Confirmandusok anyakönyve is vezetetni. Itt volt és itt halt meg 1861. ápril. 16-án. Neje: Tóth Eszter volt.

8. Török Zsigmond; 1861-ben előbb mint segéd, majd időközli s végre mint rendes lelkész volt alkalmazva, 1862. április 24-én foglalta el rendes lelkészi hivatalát, de már két év múlva 1864. majus 26-án itt elhalt felesége: Beke Eszter.

9. Kocsis József; 1864. augusztusban lesz a predicator ki is 1872. ápril.-ig volt itt. Ekkor cserélt a kishántói lelkésszel:

10. Veres Imrével; ki is 1872. év május havában foglalta el hivatalát, melyben 21 évig szolgált. Meghalt 1893. márc. 27-én 81 éves korában s most ott pihen az új temető egyik csendes kriptájában. Neje Kiss Zsuzsanna ma is él községünkben.

11. Major Gyula; 1893. június havában lett egyhangulag megválasztva Pelbárhidáról, ki is 1893. aug. 6-án foglalta el hivatalát s azóta szolgál mai napig. Neje: Séra Etelka.

Tehát a mióta kipuhatható volt az 1795-ik évtől — több mint száz év alatt — 11 lelkésze volt egyházunknak.

Tanítók jelenleg egyházunkban: Varga Pál fitanító, ki presbyter, egyházi jegyző és organista is egy személyben. Szolgálati ideje 36 év. Leánytanító: Kálmán Etelka, szolgál 5 éve. Az egyház gondnoka: ifj. Szabó Sándor. Egyházi: Tóth Károly. A presbyterium 12 tagból áll, tagjai: N. Szabó Sándor, Z. Nagy

Sándor, K. Tóth Imre, Z. Nagy Lajos, ki egyszersmint parochia-alapkezelő is. Szabó Péter, id. Kaszonyi Imre, ifj. Kaszonyi Imre, id. T. Szücs Ferencz, S. Tóth József, Szekeres József, Tóth Péter és Kocsis Lajos. Magtárkezelő: Elek Gáspár. Magtársegéd: Fazekas József.

A község ez időszerinti előljárói a következők: Jegyző: Szokolay István, főbíró: id. Kaszonyi Imre, másodbíró: G. Tóth Lajos. Esküdtek: Elek Gáspár, Z. Nagy Lajos, Kocsis Lajos és Szabó József. Adószedő: Szücs Imre.

E községtől nyugatra körülbelül 6—700 méter távolságra van a „Nagyvárad—Mihályfalvai Érmelléki“ vicinális vasutnak „Paptamási“ 10 perces állomása. E vasut 1887. július 15-én adatott át a forgalomnak. Ez állomás nevezetessége a 283 méterről jövő ártézi „savanyu“ víz, melyet izletes voltaért nem csak a község, de a messze környék lakossága is gyakran felkeres. Posta állomása helyben van, mely 1895. év november 1-ső napján nyílt meg. A község jelenleg 1000 lelken felül van, melyből 895 ev. ref. vallású, a többi róm. cath., izraelita és görög.

Az egyházközségben a legutóbbi 10 év alatt a következő említésre méltó dolgok történtek: 1896-ban a millennium esztendejében december 6-án állítottuk be és avattuk fel 1900—2000 koronába kerülő diszes orgonánkat Isten nagyobb dicsőítésére, melyre az adományokat az egyház tagjainak áldozatkészsége hozta össze. Az adományok összegyűjtése körül Varga Pál fitanító szerzett érdemet. Az orgonát Fridl Lipót nagyváradai orgonamester csinálta. Orgonánkat Beke Antal hajduböszörményi kántor meglelégedéssel vette át.

Urasztali szerekben az egyháznak a legutóbbi időkig nagy hiányossága volt. Urasztali pohara mindössze egy foncsorozott üveg pohár vala, melynek összes értéke nehezen érte volna el az 1, mond egy koronát. Ez indította községünkben fíjánál a jegyzőnél lakó Szokolay József volt pusztajlakó, 50 évig szolgált, nyugalmazott ev. ref. lelkész urat azon nemes elhatározásra, hogy régi összegyűjtött ezüst pénzéből egy 80 korona értékű ezüst poharat csináltasson, melyet először 1898 év ujbori urvacsoaraosztásakor avattunk fel. Egy másik művészi kivitelű 200 korona értékű Urasztali poharat pedig nagyságos Tóth Mihály szalárdi nagybirtokos, illetve Rózsavölgyi László bihari nagybirtokos róm. kath. vallású urak ajándékoztak egyházunknak. Ez utóbbi poharat 1898. év karácsonyi urvacsoarakor tettük először a szentasztalra.

Urasztali felső terítők a mai kor igényeit, még a legegyszerűbbet sem elégithette ki. E célból a lelkész 1899. szept. havában adakozásra felhívó szónoklatot tartott, melynek eredménye az lett, hogy e nemes célra rövid idő alatt 404 korona 90 fillér gyűlt össze, melyhez Bartha Miklós érkeserüi lakos és birtokos kedves jegyese most már neje Varga Erzsébet nevében is 200 koronával járult. A többit maga a lelkész házról-házra járva szedte össze az egyház áldozatkész tagjaitól.

E 404 koronából aztán csináltattunk a budapesti „Rétai és Benedek“ céggel egy 340 koronába kerülő virágos selyemdamasztból való virágos bordó arannyal himzett, arany rojtokkal, pohárral, koszorúval, szőlőfürtökkel és kalászokkal ellátott diszes urasztali terítőt, mely messze vidéken ritkítja párját. Ugyane begyűlt összeg fenmaradt részéből csináltattunk még ugyan annál a cégnél egy khinai ezüst keresztelési kannát tálcával együtt, valamint egy szintén khinai ezüst urvacsoarei kenyérszító tányérkat is.

Ugyancsak ebben az időben Szokolay István jegyző és neje: Unghváry Ilona, abból az alkalomból, hogy nagyobbik leányuk Ilona elsőben járul az urasztalához, a pünkössti ünnepekre 1900. évben egy szép sötétbordó posztóból való confirmálandó leánya által himzett szöszök terítővel lepték meg egyházunkat. — Értéke 60 korona.

Ime rövid 10 év alatt ennyit aldoztak egyes egyháztalagok és a vallási türelemnek szép jelét adó két róm. cath. vallásu ur a szeretet oltárain. A jótett önmagában hordja jutalmát. Az ilyen nemes tettek nem szoktak dicséretre szorulni. Sok ilyen nemes keblü férfiakat és nőket adjon Isten ref. Sionunknak!

De e rövid 10 év alatt egyházunk beléletében még más említésre méltó is történt. Ugyanis templomunk, tornyunk, iskoláink stb. és az azokban levő felszereések eddig tűz ellen biztosítva nem voltak; most a „Fonciere“ biztosító társaságnál ezek 12 évre mind biztosítva vannak 10,680 korona erejéig. Az egyház fizet tüzbiztosítási díjat évenként 36 korona 14 fillért.

S ha még megemlítem azt, hogy rozszant állapotban levő parochiánk felépítése is már küszöbön van s a közel jövő kérdése, a mennyiben azt már a presbyterium el is határozta; bezárhatom az egyház legutóbbi 10 évi történetét azzal a jóleső örömmel, hogy ez évek egyházunkra nézve nem voltak visszafejlesztő hatással, sőt az a fejlődés és virágzás utján haladt és halad előre.

Alapítványaink a következők:

Rózsavölgyi alap (behivatalnokok adójára 43 drb. kötvényen) 2734 kor. 14 fill., Vasut ált. kisaját. földek tőkéje (kamata behivatalnokoké 6 drb. kötvényen) 842 kor. 80 fill., Iskolapénztári-alap 11 drb. kötvényen 523 kor. 06 fill., Szegény-alap 1 drb. kötv. 44 kor. 11 fill., Orgona-alap 5 drb. kötv. 110 kor. 96 fill., Parochia ép. alap 11 drb. kötv. és készpénzben 957 kor. 92 fill., az alapok összege: 5212 kor. 99 fill.

A „magtár“ jelenlegi állása kötvényen 20 kor. 80 fillér, buzában 108 köből és $\frac{3}{4}$ -ed véka, mely az egyház tagjai közt kamatozik.

A gondnoki számadás eredménye az 1902. évről: Bevétel: 6580 kor. 62 fill. Kiadás: 6554 kor. 33 fill. Maradvány: 26 ko. 29 fill.

Az adókules osztálybasorozás szerint van megállapítva, van XII osztály. Az első oszt. fizet 3 kor. 20 fillért, a XII-ik oszt. fizet 13 koronát.

A lelkész fizetése 1800 koronától 2400 koronáig; a fitanítóé 800—1400 koronáig megy a kántori járulékokkal. A leánytanítóé 800—1000-ig terjed.

Hogy mily egészséges fekvése van e községnek, mutatja az, hogy itt a halalozás nagyon ritka, a mennyiben az 1903-ik évben majdnem 900, illetve 1000 lélek közzül a mai napig tehát jun. 10-ig mindössze egy kis halottunk volt. A mult évben szül.: 18 fi 16 nő = 34. Meghalt: 6 fi 8 nő = 14. Szaporulat: 20 lélek. Eskettetett 4 pár, mindnyájan ev. ref. vallásuak. A keresztelést s a temetési szertartást egy esetben sem mellőzték. Egyházi áldásban két pár nem részesült ugyan, de ezek is kinyilatkoztatták már, hogy később óhajtanak egyházi áldásban is részesülni.

Iskolába jár, illetve kötelek 6—12 évig 55 fi 60 leány = 115, ismétlőgazdasági iskolakötelek 31 fi, 19 nő = 50. Confirmáltatott 8 fi 8 nő összesen 16.

Ezzel bezárom emléksoraimat azon jó kívánsággal, melyszerint a Magyarok Istene áldja és szentelje meg e szép ezredéves haza minden rendű és rangu lakóját békességgel, meglegedéssel; találja fel e szép

hazában mindenki boldogságát, ne igyekezzék idegen földön könnyáztatott kenyeret keresni. Tegye a Felséges Isten ez országot virágzóvá. távolítsa el ennek lakóitól az egyenlenséget, visszavonást, hogy mikor ez irat az utókor által majdan olvastatni fog, e szép haza a culturáلامok között függetlenül dicsőségben tündököljön s legyen boldog mindenek felett!!!

Ez egyházközséget pedig óvja meg Isten minden nemű káros és vészes áramlatoktól, lakosait összesen és egyenként tartsa és védje meg mindennemű bajoktól, csapásoktól, szerencsétlenségektől.

Végül ez ujjonnan renovált templom és torony századokon keresztül álljon rendületlenül a benne összegyűlekező hitek örömeire és buzgóságára.

Vedd kedvesen kegyelmes Istenünk ez ujjból készített s ma a te nevedben felhelyezett toronygombot is, ragyogtasd annak csillagát, mely a felvilágosodás és szeretet vallásának jelvénye, időtlen időkig! „Te pedig maradjál áldásban örök és végtelen Felség! Örök szeretet, Szent Fiaddal, és ma is kitöltött Szent Lelkessel mint népednek a Magyar nemzetnek, mely a Kárpátoktól az Adriáig telepedett, védő és megáldó Istene, Örökké áldandó Szentháromság!“

Paptamási, 1903. Jun. 1.

Major Gyula
ev. ref. lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az országos református tanári egyesület közgyűlése. Iskoláink sok érdemű tanárai a tanévi munkálkodásra a Nagyenyeden tartott országos egyesületi közgyűlésen tették fel a koronát. Több mint százhusz jelesnél-jelesebb tanfőú sereglett össze a nagy multtal dicsekedhető Bethlen-kollegium falai közt június 28-án, a mikor az érkezők ünnepélyes fogadtatása történt. 29-én az ódon templomban tartott isteni tisztelet végeztével vette kezdetét az évi rendes gyűlésezés a kollégium dísztermében, melynek kiváló pontját a Dóczy Imre mélyen járó, eszméltető s tartalmas elnöki megnyitója képezte. A beszéd az egyesület évkönyvében egész terjedelmében közölve lesz, s csakis ez a körülmény a mentsége annak, hogy terünk szűk volta miatt a szép beszédet lapunkban nem közölhetjük. Dr. Bartók György, Erdély püspöke, majd Gáspár János koll. gondnok melegen üdvözölték az egyházkerület illetve a koll. előjáróság nevében az egybesereglett tanárokat. Az egyesület főjegyzője, S. Szabó József kimerítő jelentést olvasott fel az egyesület évi életéről. A jelentés az egyesület választmányának és igazgatóságának a tanügyre minden irányban kiterjedő figyelméről és buzgó munkálkodásáról tett bizonyosságot. Az anyagi ügyek megvizsgálásáról szóló jelentés meghallgatása után dr. Nagy Zsigmond ismertette a holland középiskolákat. Nagyon lekötötte a figyelmet Lázár István enyedi kollégiumi tanár felolvasása, melyben az alsó-fehérmegyei kálvinista népet ismertette. Az első napi gyűlésezést ünnepélyes közebed követte, ebéd után pedig figyelmes vezetők kalauzolása mellett a kollégium s a város nevezetességeit tekintették meg a vendégtanárok, kik közül igen sokan családtagokat is hoztak magukkal. Az első nap délutáni óráiban külön üléseztek a tanítóképzőintézeti tanárok. Ezen az ülésen Hegedüs Zsigmond nagyenyedi tanár előadása mellett

a fi- és nő-tanítóképzőintézeti állami tantervet tárgyalták. A gondos tanulmányra valló előadási munkát alapján beható tanácskozás alá jutott a tanterv minden részlete, s a tanácskozók elhatározták, hogy észrevételeiket fel fogják terjeszteni a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz. Junius 30-án a tanári egyesület folytatta az ülésezést. Karai Sándor a nyugdíjtörvényre vonatkozó előadásában a tapasztalt hiányokra, a szükséges módosításokra mutatott rá. Sürgette az ének- és zenetanárok, valamint a theologiai tanároknak is a befogadását az országos nyugdíjintézetbe s rá mutatott a ma fennálló terhek könnyítésének lehetőségére. A nagyfotosságu kérdés élénk érdeklődést keltett, melyhez többen hozzá is szólottak. Tartalmas értekezést tartott dr. Imre Sándor a református tanárok gyakorlati kiképzéséről. Halász Zsigmond pedig felolvasásában a testgyakorlat mai rendszerének alapos megváltoztatásával a vivás tanulmányának kötelezővé való tételét sürgette a középiskolákban. Dr. Bartók György erdélyi püspöknek és báró Banffy Dezső egyházkerületi főgondnoknak tiszteleti taggá történt megválasztása után Antal Gábor dunántúli püspök meghívására a közgyűlés a jövő évi gyűlés helyül Pápát jelölte meg. Az egyesületi elnök reámutatván a mostani gyűlésezésen végzett derakas munka kiváló értékére, bezárta az enyedi minden tekintetben emlékeztető gyűlést. Meg kell még említenem, hogy a rendezőség nagy sikerrel oldotta meg terhes feladatát, Nagyenyed város közönsége pedig páratlan magyar vendégszeretetével felejthetlenné tette az ott töltött napokat. A közgyűlés tagjai, a mennyire a kedvezőtlen kilátású időjárás engedte, részben a tervhez képest kirándulásokra oszlott szét, egyrésze pedig megjelent az erdélyi egyházkerület Tordára összehívott egyházkerületi értekezletén, hol a junius 30-án történt ünnepélyes és meleg fogadtatás után július 1-én az erdélyi református egyházi élet nyilatkozott meg a maga erőtejes buzgó munkálkodásában.

— **Az 1549. és 1550. évi toronyi zsinatok helyének hol fekvéséhez.** Érdekesnek tartjuk az alábbi levélnek lapunkban való közlését. Dr. Szentkláray Jenő levele Rácz Károlyhoz. Törökbecse, 1879. május 12. Kedves tiszteletes ur! Ön folyó évi ápril. hó 5-én levelet irt Torontálmegye levéltárnokának, melyben értesítést kér tőle a *Torony* nevű helység hol fekvése felől. A levéltárnok ur semmi választ sem adhatott becses levelére; mert a torontáli levéltár, valamint minden délmagyarországi vármegyei levéltár csak 1779-ben, ezen országrészek visszakapcsolatása évében veszi kezdetét. A megye készséggel ohajtván önnek mégis valamivel szolgálatára lenni, hozzám tette át becses levelét, melyre tiszteletteljesen válaszolva szerencsés vagyok önt a következőkről értesíteni: *Torony* (Thorony, Thornyos) nevű helység a XV. és XVI-dik századokban az akkori Csanádmegye területén vagyis a mai ugynevezett Bánságban és illetve a mai Torontálmegye földjén állott. Csanádmegye a török hódoltság korszak előtt lenyúlott a mai Torontál területén egész Török-Becse alá Padéig, Bocsárig és Szajánig. *Torony* helyfekvését a mai Nagy-szentmiklós, Kikinda és Csatád környékére teszem, mert mindig az itt létezett helységek közt fordul elő okmányos emlékeinkben. Így 1479-ben bevezettetnek a budai káptalan és annak prépostja in Dominium possessionum Zaihan, Sold, Faluhely, Bothar, Komlós, Peterd, Szakálháza, *Tornyos*. Muron stb. vocatorum in Chanadiensi Comitatu situatarum, portionum quippe, possessionarium

Domine Agathae, relictæ quondam Demetrii Konya. (Pozsonyi káptalani levéltár Fasc. IV. Nro. 10.) Ugyancsak a pozsonyi levéltárban, az 1510—1516-ig terjedő „Protocollum tertium sive Budense” című okmánylajstromban találtam regisztrálva „Comitatus Chanad” alatt Szárafalva, *Thornyos*, Chatad, — egy másik helyen ismét Szent-Lőrinc, Oroszlányos, Ladány, Rábée, Boronya, Bassarágh és *Thorony* nevű, egytől-egyig a jelenlegi Torontál területén létezett helységeket. Kétségtelen tehát, hogy Torony itt feküdt a mai ugynevezett Bánságban és pedig a torontáli síkságon, melynek része akkoriban Csanád megyéhez tartozott, miként azt Sambucus, Müller és Stier térképei is, mind mennyi synchron felvételek, bizonyítják. Felhatalmazom önt, hogy ezeket, nevemre való hivatkozással becses munkájában felemlíthesse. Többire fogadja kitünő tisztelem nyilvánítását, melylyel szives hajlamaiba ajánlottan, vagyok készséges híve *Dr. Szentkláray Jenő*.

— **Mezőtur.** Mult hó 23. s következő napjain szép ünnepeket élt át Mezőtur városa, ekkor üdvözölhetvén körében egyházkerületünk ősz püspökét, főt. és mélt. Kiss Áron püspök urat, ki a jelzett napokon az érettségi vizsgálatok elnökeképpen működött ez alföldi nagy városban. Már Szajolba küldöttség ment eléje s Mezőturra érkeztek a vasuti indóháznál a város polgármestere, dr. Kun Árpád üdvözölte s hosszú kocsisor élén, egytől-egyig fellobogózt házsorok előtt, harangzugas közepette vonult be a menet Turgyonyi Lajos lelkész lakására, mely előtt fehérbe öltözött leánykák csoportja várakozott a nagy vendégre. Küldöttségek is jelentek meg előtte, és pedig az ev. ref. egyházközség, a róm. kath. egyház, a zsidó hitközség, a városi képviselőtestület, az ev. ref. tanítói kar részéről, míg a vármegye főispánja táviratilag üdvözölte a püspök urat. Az érettségi vizsgálatokra a mezőturi főgymnasiumban 23 ifju jelentkezett, kik közül 2 jeles, 7 jó, a többi pedig kielégítő osztályzattal vizsgázott le, egynek kivételével, a ki szeptemberig egy tantárgyból visszavettett. E vizsgálatokon folyton jelen volt a püspök ur is, de tényleg Hajdu Zsigmond püspöki titkár vezette azokat, míg a kormány képviselői tisztet Csiky Lajos teljesítette.

— **Uj tanulók felvétele a debreceni evang. ref. fitanítóképző-intézetben.** Miután újabb rendelkezés szerint a collegium minden szakában a felvételeknek korábban kell megtörténniök, mint a hogy az eddig gyakorlatban volt: annál fogva föl hivatnak mindazok, a kik a következő tanévre tanítóképző-intézetünkbe új tanulóul belépni kívánnak, hogy felvétetésök iránti kérvényöket folyó évi aug. hó 20-ik napjára az intézet igazgatóságához küldjék be. A felvétel (az új tanulókra nézve) aug. hó 20—25. napjaiban, a jótétemények kiosztása szept. hó első napjaiban fog elintéztetni. Kapcsolatban azt is tudomásukra juttatjuk az érdeklődőknek, hogy az első osztályba való fölvetel, miután annak párhuzamosítását az egyházkerületi közgyűlés a jövő iskolai évre beszüntette, korlátok közé lesz szorítva; minél fogva a fölvetelre biztosan csak a jobb tanulók számíthatnak, iskolai jótéteményekben (lakás, tápintézet) pedig csak a kitünő vagy jeles előmenetelű tanulók részesülhetnek. Jelen értesítésnek az érdekeltek között terjesztésére (bár az első kihirdetés a kebelbeli középiskolák útján már megtörtént) a lelkész és tanító urakat bizodalommal felkérjük. **Az igazgatóság.**

— **Választások.** A heves-nagykunsági egyházme-
gyében a Horthy István ur lemondásával megürült egyházme-
gyei gondnoki hivatalra beérkezett szavazatok f.

hó 6-án bontattak fel. Megválasztott Jakucs Gábor, ki mint egyházmegyei főjegyző és tanácsbíró nagy tudással és önzetlen buzgósággal szolgálta eddig az egyházmegye szent ügyét. Ugyanez alkalommal a felbontott szavazatok szerint Sarkadi Nagy Imre tiszasasi lelkipásztor egyházmegyei tanácsbíróvá, Végh Sándor kunhegyesi ügyvéd egyházmegyei aljegyzővé választották. A kiérdemelt bizalom által megválasztottak munkálkodásán legyen a jó Isten áldása. — *A békés-bánáti egyházmegyében* pedig egyházi tanácsbíróvá Nagy Károly makói lelkészt választották meg. Szívünk teljes örömevel gratulálunk!

— **Értesítés.** A nagyváradai ev. ref. leányinternátusban a jövő 1903—904-ik iskolai évfolyamára leendő elhelyezés iránt a születési, iskolai, orvosi és újraoltási bizonyítvánnyal szabályszerűen ellátott kérvények az intézet igazgatónöje címén f. 1903. évi augusztus hó 1-ig nyújtandók be. A szervezési szabályzat értelmében felvehetőek azon növendékek, a kik tanulmányait vagy a községi polgári leányiskolában, vagy a róm. kath. tanítónő- vagy óvónőképző intézetben végezni akarják. Az évnegyedes vagy igazgató bizottsági engedéllyel havi részletekben fizetendő ellátási díj a tisztántúli ev. ref. egyházkerületben lakó lelkészek és tanítók gyermekei részére 300 kor., más társadalmi állású vagy más egyházkerületben lakó ev. ref. és ág. hitv. gyermekeknek 400 s egyéb hitfelekezetűeknek pedig 500 korona, a melyhez kötelezett járulék gyanánt orvosi tiszteletdíj és mosatási költség fejében 30 kor. számítandó. A nyelv- és zeneoktatás külön díjazást igényel. Megjegyeztetik, hogy a fentebb kitett határidőn túl történő jelentkezések csak abban az esetben vehetők figyelembe ha a kellő létszám még el nem éretelt. Megkeresésekre az igazgatónöki készséggel ad felvilágosítást. Nagyvárad, 1903. jun. 29. *Az igazgató bizottság.*

— **A Vatikánt** nagyon nyugtalanítja azon erős propaganda, melyet a különféle protestáns felekezetek Rómában kifejtének. Mondják, hogy a pápát jobban nyugtalanítja egy protestáns imaház megnyitása, mint egy szabadkőmives-páholy megalakulása. A protestánsok előnyomulásáról maga panaszkodik egyik lapjában. Komolyan is hozzálát a védekezéshez, a mennyiben nem rég egy bibornokokból álló bizottságot alkotott a „hitmegvédésére.” Böven ellátja anyagi segédeszközökkel is, mert évi 200,000 frankot bocsát rendelkezésükre. Rómában a methodisták nemesak rendes isteniszteleteket tartanak templomaikban, hanem egyik nagytemplomukban hetenként 700—1000 hallgató is össze szokott jönni a felolvasások hallgatására. A bibornokok bizottsága felolvasások terén is ellensúlyozni akarja őket, ezért Rómába hívtak egy barátot, Luddit, kinek feladataul tüzték ki, hogy tartson felolvasásokat a protestantizmusról, a dogmáról, erkölesről és kultusról. Luddi meg is jelent Rómában, az előkészületek is megtörténtek a felolvasásokhoz, a mikor Luddi az utois pillanatban a felolvasásoktól visszalépett, és Flórencben zárdaiba vonult. Az esetet úgy magyarázzák, hogy Luddit felkereste egyik barátja, ki hajdan szintén szerzetes volt és igyekezett rábeszélni, hogy a rábizott feladatot ne vállalja el, megmutatván neki a Szentírásból, hogy ha ezt a megbízást elfogadja, akkor a Szentírás szövege ellen küzd. Ezért ment volna Luddi kolostorba vissza. A templomban a Luddi felolvasására összegyűlt közönség előtt azonban egy másik pap megtartotta felolvasását, kijelentvén, hogy Luddi „nem képes” felolvasását megtartani. A nagyrészben protestáns hallgatóság előtt a pap semmi különöset nem beszélt, csak a pro-

testánsokat támadta. Ezért a protestáns evangélizáció vezére egy pompás nyílt levelet intézett a felolvasó paphoz, melyben kemény igazságokról lehetett szó, mert a rendőrség a levél szétosztói közül többit letartóztatta. A papság természetes ellenségei, a socialisták nagyon örülnek az egész esetnek és a legnagyobb olasz socialista ujság azt mondja, hogy „soha a rómaiak oly nagy sympatiával nem bírtak az evangéliumi propaganda iránt, mint ma.”

— **Kongruaügy.** A vallás- és közoktatásügyi minisiterium a debreceni kir. adóhivatalnál utalványozta a folyó év második felére eső lelkészi fizetéskiegészítő-illetményt 84,936 k. 96 fillérben s beküldte az utalványozási jegyzéket is a névsorral s a kiosztandó tételek névszerinti kimutatásával. Lapunk hirdetési rovatában az egyházak névsora szerint közölve vannak a kifizetés alá eső összegek. Felkérem a jogosult nt. lelkész urat, hogy a szabályszerűen felbélyegezendő nyugtákat az egyházkerületi pénztárhoz mielőbb beküldeni méltóztassanak. Debrecen, 1903. jul. 11. *Rózsa Sándor* egyh.-ker. pénztárnok.

— **Konventi jegyzőkönyv.** A Budapesten f. é. junius hó 3—6. napjain ülésezett ev. ref. egyetemes konvent jegyzőkönyve Debrecen szab. kir. város könyvnyomdájában, Sass Béla debreceni ev. ref. hittanszaki akad. tanár és konventi jegyző szerkesztésében 316 lapon (20 iven) megjelent s azon egyházi hatóságoknak, a melyeknek sürgős szüksége volna rá, addig is rendelkezésükre áll, míg a püspöki hivatal útján megkaphatnak. Ugyanott, külön füzetben is megjelent a magyar országos ref. egyházi közalap 1892—1902. évi történetéről a közalap végrehajtó bizottsága által, a juniusi konvent 61. jk. szám alatt, a zsinathoz intézett s magyar ref. egyházunk minden egyházközsége részére megküldendő jelentés. E füzetek megküldése iránti megkeresések Komáromi József papkereskedőhöz (Debrecen, Piac-utca 12 sz.) intézendők.

— **Személyi hir.** Ft. Kiss Áron szeretett püspök urunk* a nyári időszakra az Abaujmegyében fekvő Alsókékedre távozott üdülni. Ugyanide követte Balogh Ferencz theologiai akadémiai tanár is, hol a mult évihez hasonlóan bizonyára kellemes napokat fognak tölteni s megújodva fognak vissza térni. Ugy adja az Isten!

— **Javító és pótérettségi vizsgák.** Egyházkerületi közgyűlésünk legújabb intézkedése folytán a kerületünkhöz tartozó gymnasiumok növendékei részére ebben az évben veszi kezdetét a javító és pótérettségi vizsgának a vidéken való megtartása. A sorrendet a hódmezővásárhelyi főgymnasium kezdi meg, a hol is az írásbeli vizsgák szeptember hó 2-ik napjától 7-ik napjáig fognak végbemenni; a szóbeli vizsgák határideje pedig szeptember hó 10-től 11-ig lesz.

— **Tanári tanszékek betöltése.** A hajduböszörményi egyház közelebről a következő választásokat ejtette meg a gymnasiumnál: igazgató tanáru Köblös Sámuel választotta meg; rendes tanárok lettek dr. Bessenyei Lajos és Kunfi Zsigmond; állandósították Bognár Imre és Sándor Pál; Müller Ede pedig egy évre terjedő alkalmazást nyert. Az így kiegészített tanterével szép remények közt nyer befejezést a gymnasium teljes kiegészítése.

— **Adomány.** A király ő felsége a gégyényi egyháznak templomépítési szükségére 200 korona adományt küldött a püspöki hivatalhoz. Az adomány már el is jutott rendeltetére helyére.

— **A harmadik közbenjáró.** Egyik megcsontodott ultramontán ujságban olvassuk a következő épületes sorokat: „Nyilt levél Koltai Virgil urhoz.**) Emlékszik-e a főtisztelendő ur, midőn mint növendékpap súlyos betegségében teljes bizalommal és szeretettel hozzám fordult, hogy mutassam meg a módot, miképp lehetne a lourdesi boldogságos Szüz csodatevő hatalma és befolyása által bajától megszabadulni? Megírtam. Megtette. Meggyógyult. — Emlékszik-e, midőn tanári vizsgára készült, ismét teljes bizalommal és szeretettel hozzám fordult, hogy e munkájában a boldogságos Szüz kegyelmét és pártfogását megnyerje? Megnyerte. — Emlékszik-e, midőn egyetemi tanárnak konkurált és ismét ugyanazon bizalommal és szeretettel hozzám fordult és célját, ha nem is így, de más-képp: mégis elérte? — Emlékszik-e arra, hogy kiváló szép tehetsége mellett a jó Isten a boldogságos Szüz esedezésére mennyi jóban részesítette? Ha mindezt elfeledte is, és ezekre többé nem emlékszik, ne feledje el az ultima horát. Régi jóakaró hive.“ — A kanonizált közbenjárókon kívül tehát a „régijóakaró“ is sort fogott. Így aztán nem csoda, ha zavarba jött a jó Koltai Virgil, s nem bizván erejében, hogy ilyen sok pártfogónak folyvást kedvében tudjon járni, ott hagyja az egyes-egyedül idvezítő egyház táborát. Egy cseppet sem csudálkozunk rajta.

— **Az „ex-lex“ netovábbja.** Debrecen közelében egyik egyházunk presbyteriuma az esperesi hivatal közvetítésével a polgári hatóság segedelmét kívánta igénybe venni a nagymérvű egyházi adó behajtatása céljából. A főszolgabírói hivatal meg is tette a kért intézkedést, s hivatalosan rendelkezett a községi elöljáróságnál. A főszolgabírói intézkedésről aztán a község jegyzője a lelkészi hivatalt a saját találmányu záradékkal értesítette, hogy az egyházi adók behajtása az ex-lex miatt egyelőre függőben marad. Nem tudjuk, hogy a jámbor tájékozatlanságon mosolyogjunk-e, vagy keressük az okoskodás indokát valami egyéb körülményben? Az érdekelt lelkész igen helyesen fog eszelekedni, ha a legujabb ex-lex felfedezőjét bemutatja az esperesi hivatalnak, a honnan az eredeti találmány patentírozásra lesz ajánlható az alispáni hivatalnak.

— **Az új püspökség.** A békésbányai egyházmege célszerű feldarabolásáról már rég foly a szó, bár a legutóbbi időben a nyilvánosság elé kevés hír jut a kérdés mostani állásáról. Hogy mennyiben lehet szó az újabb délvidéki püspökség (helyesebben egyházkerület) alakításáról: szóljanak hozzá azok, a kiket legközelebbre érdekel, a szóba hozott egyházmege hivatott férfiai. Érdeklődéssel várjuk mások részéről is a véleményt, mely a felvetett kérdéssel minél tüzetesebben foglalkozzék.

— **Felhívás.** *Lapunk hátralékos olvasóit sürgősen kérjük fel, hogy az előző időről,*

valamint a megkezdődött 2-ik félévről sziveskedjenek az előfizetési díjakat külön felhívás nélkül haladéktalanul beküldeni.

Tartalomjegyzék: A cél felé. F. Varga Lajos. — A lelkesi minősítésről. Mándi Bertalan. — Állítsunk „délvidéki püspökség“-et! Névtelen. — Tanügy: A tanítói korpótlékok. Molnár. — Irodalom. — Adatok a paptamási-i ev. ref. egyház történetéhez. Major Gyula. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: **ERŐSS LAJOS.**

Pályásat,

A biharnagybajomi ev. ref. egyház káplántanítói állomására.

Javadalom: Három szobából álló szép lakás; 230 korona készpénz; 29^m/_m 67 kgr. buza, 9^m/_m 70 kgr. árpa, évnegyedenként pontosan előre fizetve; 12 hold és 836 □ öl szántó föld, (1100 □ ölével számítva), melynek évi hasznobére 400—420 kor. Ezekon kívül egyházi jegyzőségért s az ezzel járó teendőkhöz (egyházi adó kivetése, adókönyv nyilvántartása, gondnoki számadások készítése stb.) 160 korona. Összes jövedelem, lakáson kívül, 1300 koronára tehető.

Köteleesség: a II. és III. osztályú leányiskola tanterv szerinti vezetése; akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése.

Hittanszakot most végzett ifjak is pályázhatnak. Megválasztott káplántanító egy évi sikeres működés után állandósíttatik. Felszerelt kérvények f. évi július 18-ig alulírottához küldendők. Az állomás szeptember 1-én foglalandó el.

Biharnagybajom, 1903. június 24.

Kosma Zsigmond
ev. ref. lelkész.

1—1

Pályásat.

A kisujszállási ev. reform. egyház egy elemi fiúiskolai tanítói állomásra pályázatot hirdet a következő feltételek mellett.

1. Évi fizetés lakbérrel együtt, 1200 korona, évnegyedenként előleges részletekben az egyház pénztárából.

2. Tanító kötelessége: ez idő szerint a második, s időről-időre a kijelölendő osztály tanítása s a sorrend szerint reá eső vásár- és ünnepnapokon a két harangozás közt a templomi ének-lés vezetése és bibliaolvasás.

Pályázhatnak ev. reform. vallásu okleveles tanítók s állandósítás az első sikeres próbaév leteltével történnik.

A kellően, keresztlevéllel, orvosi bizonyítvánnyal és esetleges szolgálatot igazoló bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok f. évi augusztus hó 6-ig alulírott iskolaszéki elnökhöz betejesztendők.

Az állomás 1903. évi szeptember 1-ső napján elfoglalandó.

Kelt Kisujszálláson, 1903. év július 8.

Gulyás Lajos,
ev. ref. lelkész, isk. széki
elnök.

Pályásat.

Békés község iskolaszéke pályázatot hirdet egy belterületi és két tanyai tanítói állásra.

A belterületi tanítói állás javadalmazását képezik: 800 korona törzsfizetés (melyből 400 korona államsegély) és 200 korona lakáspénz. A tanyai iskoláknál betöltendő állások, melyekből egy szintén államsegélyben részesül, 800 korona törzsfizetés és természetben adott lakással díjaztatnak.

A megválasztott tanyai tanítók kötelesek lesznek a helybeli reform. egyházzal kölcsönösen megállapított díjért a református növendékeket vallásban oktatni, esetleg vasárnaponként egyszer istentiszteletet is tartani. Ezen teendő-kért az eddig alkalmazott tanyai tanítók 200 korona díjazásban részesülnek. Az iskolaszék-hez intézett és felszerelt kérvények f. hó 25-ig alulírott iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Dr. Igaz Pál,
iskolaszéki elnök.

Pályásat

a köröstarcsai ev. ref. egyház *káplán-tanítói* állomására.

Fizetése: szabadlakás kerttel. Pénzfizetés 71 frt. 40 kr. Buza: 40 köből. Árpa: 2 köből. 50 font hus ára. 18 font só ára. 16 font fagygyu ára. Minden gyermektől egy csirke. Kétnegyed (²/₄) telek föld használata, melynek adóját az egyház fizeti.

Kötelessége: 3—6. fiu osztály tanítása; a canonicus órák végzése; akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése.

Az állás szeptember 1-én foglalandó el.

Kérvények július 25-ig alulírotthoz küldendők.

Köröstarcsán, 1903. július 1.

Szabó János,
lelkész.

Pályásat.

A hajduböszörményi ev. ref. egyház pályázatot hirdet *hat tanítónői* állásra.

Mindenik állás javadalma:

1. Kézpénz 800 korona, évnegyedenként egyházi pénztárból előre fizetve.

2. Lakbér 240 korona, évnegyedenként egyházi pénztárból előre fizetve.

3. Korpótlék.

Mindenik elválasztott tanítónőnek kötelessége az iskolaszék által kijelölt osztály, vagy osztályok tanítása a tantervszerint s a kézimunka tanítása. Állandósítások felől az évvizsga után határoz az egyháztanács. Költözködési és utiköltségre nem számíthatnak. Állomását mindenik tanítónő augusztus hó 25-én tartozik elfoglalni

Pályázati kérvények oklevéllel, keresztlevéllel, esetleg szolgálati bizonyítvánnyal főszerelve július hó 19. napjáig alulírotthoz adandók be.

Hajduböszörmény, 1903. június 29-én.

Szolnoky Gersson,
ev. ref. lelkész, iskolaszéki elnök.

Az 1903. évi jul.—dec. félévre esedékes lelkeszi fizetéskiegészítő illetmények kimutatása.

Abádszalók (Tisza) 134 k. 44 f., Adorján 378 k. 17 f., Ajak 510 k. 69 f., Albis 161 k. 32 f., Amac 283 k. 45 f., Anares 316 k. 27 f., Angyalos 235 k. 89 f., Ant 46 k. 25 f., Apa 172 k. 92 f., Apagy 301 k. 48 f., Apátkeresztur 506 k. 31 f., Aranyosmedgyes 101 k. 77 f., Árpád 27 k. 08 f. Ártánd — — Asztély 201 k. 81 f., Atya 235 k. 62 f. Bábony 180 k. 10 f., Bácsaranyos 358 k. 92 f., Badaló 67 k. 76 f., Bajj 85 k. 17 f., Báka 337 k. 41 f., Balazsér 440 k. 71., Balsa — — Bályok 118 k. 22 f., Bánfalva 302 k. 90 f., Barabás — — Barkaszó — — Batiz — — Bályu 61 k. 29 f., Bélzerind 298 k. 73 f., Belényes 118 k. 65 f., Belényesujlak 203 k. 85 f., Bene 333 k. 35 f., Benk 357 k. 09 f., Bere 353 k. 94 f., Beregújfalu 45 k. 75 f., Beregszász-végárdó 311 k. 19 f., Berencs 15 k. 55 f., Berettyó-szentmárton 300 k. 47 f., Berkesz 214 k. 41 f., Besenyőd 342 k. 77 f., Beszterecz 432 k. 64 f., Bezdéd 266 k. 03 f., Biharfélegyháza 157 k. 95 f., Bilke 504 k. 58 f., Bogát (Nyir) 198 k. 68 f., Bogyoszló 66 k. 95 f., Borossebes 237 k. 67 f., Borzova 489 k. 69 f., Borzova 367 k. 45 f., Bótrágy — — Bökény 406 k. 65 f., Bucusu 309 k. 45 f., Bunyaszegszárd — — Cégénydányád 375 k. 35 f., Csahole 175 k., 35 f., Csaroda — — Császló 380 k. 12 f., Csatár 107 k. 82 f., Csécse 409 k. 33 f., Csenger 109 k. 89 f., Csengerbagos 234 k. 04 f., Csengerújfalu 232 k. 52 f., Csepe 386 k. 60 f., Cserepeskenéz 381 k. 89 f., Csermő (Kálmán Béla, apr. 1.—dec. 31-ig) 468 k. 95 f., Csetfalva 292 k., 08 f., Csokaly 197 k. 30 f., Csomaköz 126 k. 04 f., Csonkapapi 91 k. 74 f., Csorvás 224 k. 55 f., Dabóle 278 k. 25 f., Danesháza 126 k. 84 f., Dara 214 k. 83 f., Darnó 386 k. 19 f., Daróc 72 k. 41 f., Darvas 167 k. 96 f., Déda 285 k. 85 f., Demecser 248 k. 57 f., Dengeleg 366 k. 35 f., Dobra 51 k. 13 f., Dolha 286 k. 45 f., Domahida 399 k. 22 f. Egri 309 k. 65 f., Élesd 27 k. 35 f. levonása után nyugtázandó 67 k. 78 f., Encsencs 152 k. 74 f., Eperjeske 310 k. 46 f., Eradony 254 k., 08 f. Érendréd 79 k. 98 f., Érkeserü 139 k. 45 f., Érkörtvélyes 227 k. 53 f., Érolaszi 337 k. 33 f., Értaresa 339 k. 73 f., Erdőgyarak 22 k. 78 f., Fábriánháza 127 k. 33 f., Fancsika 353 k. 03 f., Feketeardó 259 k. — Feketetót 275 k., 98 f., Feketepatak 192 k. 34 f., Felsőábrány 373 k. 11 f., Felsőjózsa 19 k. 06 f., Fenes — — Fényeslitke 59 k. 87 f., Fertőszalmás 156 k. 81 f., Forgolány 364 k., 67 f., Fornos 228 k. 55 f., Fugyi 267 k. 37 f., Fugyivásárhely 226 k., 74 f., Füledd 163 k. 06 f., Fülöpös 259 k. 84 f., Fülöpösdaróc 367 k. 12 f., Gaborján 99 k. 08 f., Gaesály 163 k. 23 f., Gálospetri 276 k. 20 f., Garbole 444 k. 91 f., Gebe 298 k. 96 f., Géberjén 365 k. 37 f., Geese 470 k. 06 f., Gelénes 104 k. 64 f., Gemzse 329 k. 50 f., Gencs 281 k. 47 f., Géres 171 k. 90 f., Geszteréd 278 k., 76 f., Gödényháza 380 k. 93 f., Gulács 34 k. 57 f., Gut 152 k. 03 f., Gelse — — Gyorok 167 k. 38 f., Györtelek 177 k. 37 f., Gyula 145 k. 06 f., Gyulaháza 52 k. 97 f., Gyulaj 167 k. 35 f., Gyulavári 29 k. 06 f., Gyügye 335 k. 25 f., Gyüre 330 k. 90 f., Hajdudorog 289 k. 40 f., Halábor 383 k. 44 f., Halmi 234 k. 33 f., Harangláb 268 k. 36 f., Hegyközkovácsi 253 k. 46 f., Hegyhöz-pályi 179 k. 01 f., Hegyközsáldobágy 269 k. 25 f., Hegyközszentimre 14 k. 56 f., Hegyközszentmiklós 47 k. 80 f., Hegyközujlak 192 k. 26 f., Hermánszeg 244 k. 17 f., Hertelendyfalva 254 k. 29 f., Hete — — Heteny 88 k. 40 f., Hirip 158 k. 94 f., Hodász 315 k. 75 f., Homok 424 k. 37 f., Hosszumező 136 k. 91 f., Ibrony 245 k. 87 f., Ilk 332 k. 61 f., Iriny 398 k. 65 f., Istvándi 236 k. 44 f., Izsnyéte 33 k. 32 f., Jákó — — Jákó-Hódos — — Jánd 99 k. 83 f., Jármi 313 k. 63 f., Józsefháza — — Kajdanó 434 k. 68 f., Kakszentmárton 249 k. 98 f., Kállósemjén 366 k. 85 f., Kaplony 364 k. 57 f., Kántorjánosi 54 k. 32 f., Kanyár 75 k., Karász 224 k. 17 f., Kék 262 k. 11 f., Kékese 241 k. 37 f., Kér 176 k. 60 f., Kéremjén 329 k. 06 f., Kéres — — Kétz 358 k. 23 f., Kigyós 68 k. 20 f., Kisbégány 186 k. 18 f., Kishodos 332 k. 78 f., Kisjenő 271 k. 39 f., Kiskereki 46 k. 03 f., Kiskoles 129 k. 91 f., Kisléta 266 k. 25 f., Kislónya 178 k. 64 f., Kismajtény 154 k. 72 f., Kismarja 113 k. 23 f., Kismanény 231 k. 66 f., Kispeléske 425 k. 56 f., Kiszántó 283 k. 03 f., Kisszekeres 296 k. 67 f., Kisvarsány 195 k. 80 f., Klopódia 162 k. 11 f., Köly 288 k. 19 f., Komlódótfalu 314 k. 83 f., Komoró 368 k. 16 f., Kopócsapáti 445 k. 52 f., Kótaj 217 k. 99 f., Köbölkut 248 k. 48 f., Kölese 285 k. 08 f., Kömörő 252 k. 15 f., Körösszegapáti 197 k. 61 f., Kőszegremete 167 k. 24 f., Kunágota — — Királydaróc 342 k. 33 f., Kuncsorba Kálmán Béla január 20-tól márcz. 31-ig 154 k. 78 f., Laskod 238 k. 28 f., Lázári 235 k. 84 f., Less 448 k. 82 f., Lippa (Radna) 281 k. 70 f., Lórántháza 213 k. 73 f., Lövé — — Lövépetri 343 k. 52 f., Macsola — — Magosliget 373 k. 40 f., Magyarhomorog — — Magyar-kakucs 321 k. 83 f., Majtis 317 k. 10 f., Makkosjánosi 299 k. 32 f., Mánd 491 k. 51 f., Mándok 245 k. 37 f., Márokpapi 309 k. 72 f., Mártonfalva 417 k. 35 f., Matócs 274 k. 95 f., Mátyus — — Méhteleg 332 k. 95 f., Mérk 237 k. 78 f., Mezőtelegd 249 k. 33 f., Mezőtelki 216 k. 08 f., Mezővári 120 k. 94 f., Micske 270 k. 72 f., Mihálydi 200 k. 50 f., Mikola 60 k., Milota 218 k. 94 f., Misztótfalu 291 k. 90 f., Mogyorós 311 k. 56 f., Monostorpályi 62 k. 46 f., Munkács — — Nábrád 211 k. 24 f., Magyar 205 k. 17 f., Nagybégány 347 k. 69

f., Nagydobos 186 k. 30 f., Nagygéc 324 k. 75 f., Nagyhodos 390 k. 86 f., Nagykolos 236 k. 04 f., Nagylónya — — Nagymajlát 242 k. 54 f., Nagymuzsaly 186 k. 48 f., Nagyszántó 229 k. 77 f., Nagyszekeres 311 k. 41 f., Nagytarna 376 k. 66 f., Nagyvarsány 268 k. 27 f., Nagyfalva — — Nevetlenfalva 270 k. 70 f., Nyiraesád 425 k. 28 f., Nyirbogdány 312 k. 88 f., Nyirmada 168 k. 74 f., Nyirmedgyes 3 k. 80 f., Nyüvéd 193 k. 29 f., Ófehértó 265 k. 25 f., Ópályi 346 k. 53 f., Ombod 107 k. 37 f., Oros 340 k. 43 f., Ottomány 67 k. 16 f., Ovári 48 k. 37 f., Ór (Eör) 1902. dec. 4-től 1903. dec. 31-ig 539 k. 77 f., Mezőladány 373 k. 77 f., Örvénd 171 k. 24 f., Pankota 166 k. 68 f., Panyola 2 k. 53 f., Pap 318 k. 03 f., Papos 454 k. 32 f., Parasznya 453 k. 11 f., Patóháza 331 k. 53 f., Pelbárhida 297 k. 40 f., Penyige 339 k. 24 f., Petneháza 478 k. 13 f., Péterfalva 402 k. 11 f., Péterszeg 36 k. 97 f., Pettyén — — Piriese 325 k. 66 f., Piskolt 194 k. 02 f., Pocsaj — — Poklostelek 190 k. 47 f., Pósalaka 324 k. 77 f., Pusztadaróc 379 k. 84 f., Pusztatold 196 k. 82 f., Pusztajlak 340 k., Rád 376 k. 15 f., Rafajnaufalu 72 k. 67 f., Rákóczy 419 k. 34 f., Ramocsaháza 357 k. 64 f., Rápolt 393 k., Remete 322 k. 13 f., Resicabánya az első félévi pótlékkal együtt 658 k. 31 f., Riese 335 k. 89 f., Rohod — — Rozsály — — Salánk 14 k. 89 f., Sámson (Békés) 373 k. 33 f., Sáp — — Sáránd 130 k. 96 f., Sarkadkeresztur 193 k. 90 f., Sárköz — — Sárközujlak 461 k. 24 f., Sárosroszi 235 k. 80 f., Sényő 359 k. 84 f., Sima 333 k. 25 f., Siter — — Som 51 k. 47 f., Sonkád — — Sonkolyos 369 k. 42 f., Surány (Bereg) — — Szabolcs 271 k. 31 f., Szakál 299 k. 56 f., Szakoly 368 k. 63 f., Szamosbecs május 1-től december 31-ig terjedő időre 245 k. 91 f., Szamosdob 186 k. 61 f., Szamoskóród 412 k. 07 f., Szamosujlak külön tudósításig függőben. Szaniszló 312 k. 73 f., Szárazberek 240 k. 50 f., Székely 300 k. 14 f., Szemlak 147 k. 93 f., Szentjános 58 k. 59 f., Szentjobb 292 k. 24 f., Szentleányfalva 228 k. 18 f., Szentmiklós (Kraszna) 415 k. 43 f., Széplak 323 k. 54 f., Szerep 40 k. 44 f., Szkulya 323 k. 59 f., Takos 238 k. 87 f., Tamásváralja 281 k. 93 f., Tamásda 217 k. 22 f., Tass 310 k. 71 f., Tatárfalva 343 k. 47 f., Técső — — Tekeháza 335 k. 66 f., Tét — — Tiszaadony 105 k. 63 f., Tiszabecs — — Tiszacsizár — — Tiszakeresztur 410 k. 70 f., Tiszakóród 207 k. 60 f., Tiszakürt — — Tiszalök 106 k. 25 f., Tiszapolgár 148 k. 72 f., Tiszaszalka 104 k. 76 f., Tiszaujhely 132 k. 21 f., Tiszaujhely 459 k. 40 f., Tiszaujlak első félévi pótlékkal együtt 366 k. 40 f., Tiszavid 142 k. 95 f., Tisztaberek 359 k. 59 f., Tivadar (Bereg m.) 388 k. 58 f., Tivadar (Ugoesa m.) 375 k. 30 f., Tornyospálca 189 k. 41 f., Tóti 329 k. 76 f., Tunyogh 174 k. 52 f., Turterebes 288 k. 60 f., Tura 132 k. 77 f., Tuzsér 276 k. 82 f., Tiszaszentmárton 270 k. 15 f., Udvari 304 k. 09 f., Ujfehértó 67 k. 20 f., Ujléta 245 k. 78 f., Uszka 326 k. 43 f., Vaja 171 k. 93 f., Vajda 68 k. 38 f., Vámfalu 202 k. 84 f., Vámosatya 81 k. 52 f., Vámosoroszi — — Váncsod 131 k. 57 f., Vasmegeyer 263 k. 81 f., Vedresábrány 492 k. 23 f., Venesellő 120 k. 86 f., Verbőc 310 k. 99 f., Vértes 188 k. 22 f., Vetés 139 k. 38 f., Visk 3 k. 25 f., Vitka 121 k., Zápszony 49 k. 64 f., Zsadány (Bihar) 58 k. 21 f., Zsáka — — Zsarolyán 498 k. 06 fill. Debrecen, 1903. jul. 11. Rózsa Sándor egyh.-ker. pénztárnok.

A nyári idény alkalmából

Ruháinkat

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

férfi fiu és gyermek ruha áruházában szerezzük be.

Legmegbízhatóbb bevásárlási forrás

Debreczen, Főtér, a magy. kir. postával szemben.

Alapított 1845-ben.